

Централна избирателна комисия
вх. № ЕП-11-23/24.06.14

СДРУЖЕНИЕ "НОВА АЛТЕРНАТИВА"

Изх. № 37/24.06.2014г.

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ

на ЦЕНТРАЛНАТА ИЗБИРАТЕЛНА
КОМИСИЯ

г-жа ИВИЛИНА АЛЕКСИЕВА

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

В отговор на Ваша покана към организациите, регистрирали наблюдатели на изборите за членове на Европейския парламент от Република България на 25 май 2014г. да представят в ЦИК констатации и наблюдения върху проведените избори с изх. № ЕП-18-224/11.06.2014г. и наш входящ № 13/13.06.2014г. ВИ представяме Доклада, относно извършеното наблюдение на изборите за членове на Европейския парламент от Република България на 25 май 2014г. с отправени препоръки за усъвършенстване на изборния процес от Сдружение "НОВА АЛТЕРНАТИВА".

Приложение: Доклад, относно извършеното наблюдение на изборите за членове на Европейския парламент от Република България на 25 май 2014г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС
(ЙОРДАНКА БАЧЕВА)

СДРУЖЕНИЕ "НОВА АЛТЕРНАТИВА"

Д О К Л А Д

ОТНОСНО: ИЗВЪРШЕНО НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗБОРИТЕ ЗА ЧЛЕНОВЕ НА ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ ОТ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, ПРОВЕДЕНИ НА 25 МАЙ 2014

ПРАВЕН СТАТУТ

Сдружение "НОВА АЛТЕРНАТИВА" е юридическо лице с нестопанска цел, учредено и регистрирано през 2012г. при условията и реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел и осъществява дейност в обществена полза, насочена към развитието и утвърждаването на гражданското общество и правовата държава. Основен приоритет в общественото полезна дейност на сдружението е съдействието за създаване и приемане на законопроекти, както и подпомагане на дейности за укрепване на публичните институции и гражданските организации с цел утвърждаване правата на гражданите. Сдружението има за цел и да популяризира и утвърждава добрите национални и европейски практики за граждански контрол по отношение на решенията на държавната администрация, както и да анализира законодателството и неговото практическо приложение.

Сдружението е член на Обществения съвет към Централната избирателна комисия, създаден с Решение №17 от 26.03.2014г. на ЦИК, който е консултативен орган към ЦИК, с основна цел съдействие и осигуряване на прозрачност, демократичност и честност в изборния процес.

Сдружение "НОВА АЛТЕРНАТИВА" извърши наблюдение на организацията и провеждането на изборите за членове на Европейски парламент от Република България, които се проведоха на 25 май 2014г. Сдружението бе официално регистрирано като наблюдател от Централната избирателна комисия с Решения № 317-ЕП/09.05.2014г.; № 463-ЕП/21.05.2014г. и № 512-ЕП/23.05.2014г.

ОБХВАТ НА НАБЛЮДЕНИЕТО

Наблюдението бе осъществено в съответствие с изборното законодателство, като основен приоритет в работата на наблюдателите бяха политическата безпристрастност и компетентност при изпълнение на задълженията. Основно вниманието на наблюдателите бе

съсредоточено към спазването на утвърдените изборни правила за правилното протичане на изборния процес и гарантирането на възможност за свободен и демократичен избор на избирателите. В съответствие с това наблюдателите на сдружението следяха за организационни нередности и нарушения, нарушения на правилата за агитация, купуване на гласове и контролиран вот.

Сдружение "НОВА АЛТЕРНАТИВА" извърши наблюдение на работата на районни и секционни изборителни комисии на територията на 21 изборителни района от страната – Благоевградски, Бургаски, Варненски, Великотърновски, Видински, Врачански, Кюстендилски, Пазарджишки, Пернишки, Плевенски, Пловдив град, Пловдивски, Русенски, Сливенски, София град- 3 района, Софийски, Старозагорски, Хасковски и Шуменски. Гражданското наблюдение бе осъществено със съдействието на 3397 активисти, симпатизанти и доброволци, които бяха регистрирани като наблюдатели в ЦИК и в изборния ден наблюдаваха изборния процес в 6915 изборителни секции.

Голямата част от наблюдателите, представители на сдружението имат солиден индивидуален опит в наблюдението на избори от началото на демократичните промени в България до момента.

Наблюдението бе проведено от регионални координатори и местни наблюдатели, които в изборния ден и този след него изпращаха информация и се консултираха с централата на сдружението.

На базата на представената информация и представените копия на протоколите от изборния ден се изготви настоящия доклад с анализи и препоръки.

ПРАВНА РАМКА НА ИЗБОРНИЯ ПРОЦЕС

Предизборната кампания, съответно изборите за членове на Европейски парламент от Република България през 2014г. се проведоха при условията и по правилата на изцяло нов Изборен кодекс, който бе приет на 5 март 2014г. от 42-то Народно събрание - 81 дни преди изборния ден.

Новият Изборен кодекс създаде цялостна уредба за всички видове избори - за парламент, за президент и вицепрезидент, за органи на местното самоуправление и местната администрация, за членове на Европейския парламент и за Велико народно събрание. Бяха приети промени в някои от най-съществените моменти на изборния процес – състава на ЦИК, вида на бюлетината и провеждането на европейските избори по пропорционална изборителна система с възможност за преференциален вот с праг на преференцията – 5 %.

Исклучително краткият срок за организиране на изборния процес от своя страна доведе до практическа невъзможност за смислен експертен дебат по най-важните въпроси по подготовката и провеждането на изборите.

За първи път от началото на демократичните промени в България, Народното събрание даде възможност за реално гражданско участие в процеса на номинации на кандидати за ЦИК в съответствие с международните стандарти за консултации с гражданското общество и гражданско участие. Всички кандидати преминаха през ефективно и съдържателно публично изслушване. Част от гражданските кандидатури получиха необходимата парламентарна подкрепа и бяха избрани в състава на ЦИК. Сред тях е един от избраните за членове на ЦИК – г -жа Камелия Нейкова, номинираната от Сдружение

"НОВА АЛТЕРНАТИВА", която е изключителен експерт в областта на изборното законодателство.

Друг съществен момент в новото изборно законодателство е създаването на Обществен съвет от граждански организации към ЦИК, който да изгради механизъм за ефективно сътрудничество на базата на експертизата и опита на гражданските организации.

По отношение на тези нови правила в изборния процес, които за първи път бяха приложени на практика при провеждането на изборите за членове на Европейски парламент от Република България на 25 май 2014г., Сдружението изразява следните констатации и оценки:

РЕАЛНО ПРИЛОЖИМ МАЖОРИТАРЕН ЕЛЕМЕНТ И НЕЗАДОВОЛИТЕЛНА ИНФОРМАЦИОННА КАМПАНИЯ

За първи път в изборите имаше реален мажоритарен елемент – активна възможност на избирателите да участват в избора със своите предпочитания и да дадат гласа си за човека, който според тях заслужава да бъде начело на листата, като по този начин преподреждат предложените от партийните централи листи. 588 000 гласували избиратели (25% от гласувалите) използват преференциалния вот и дадоха своите предпочитания и подкрепа. Избирателите, възползвали се от мажоритарния елемент са повече в сравнение с избирателите на евроизборите през 2009г., където едва 16% от гласувалите прибягнаха до преференцията.

Силно впечатление прави разпределението на преференциалния вот на гласовете в кандидатските листи на партии, коалиции и независими кандидати с номера на листите от 1 до 17. Гласувалите, които са се възползвали от преференциалния вот масово са гласували за кандидата в кандидатската листа, номера на който съвпада с номера на партията или коалицията. Данните са обобщени и отразени в таблица, Приложение 1 - Разпределение на преференциалния вот на гласовете в кандидатските листи от №1 до №17 и в Графика 1, отразяваща съотношението между получените преференции (предпочитания) на гласовете за водачите на листи и за кандидатите с номер, съвпадащ с номера на партиите и коалициите.

Основна причина за тази ситуация е незадоволителната разяснителна кампания относно гласуването с преференциалния вот от страна на ЦИК и от самите партийни централи, организиращи предизборната кампания. Факт е неразбирането на новия вид бюлетина и на опцията за преференциален вот.

Независимо от обстоятелството, че част от преференциалния вот най-вероятно е подаден погрешка, поради неразбиране на начина на гласуване или за препотвърждаване на номера на партията и в преференцията за по-голяма сигурност, не може да бъде омаловажен факта, че преференциалното гласуване проработи на практика и даде власт в ръцете на гражданите да заявят своите предпочитания за сметка на партийните централи.

При по-активна и засилена информационна разяснителна кампания от страна на ЦИК резултатът ще бъде изключителен, като по този начин ще намалее и множеството недействителни бюлетини. Необходима е широка информационно – образователна кампания, която да се фокусира върху образование на избирателите с цел да се стимулира желанието им за участие в изборния процес. Включване в тази кампания на представители от РИК и ЦИК на информационни срещи с граждани и разясняване на правилата по предварително обявен

график.

РАБОТА ПО ПОДГОТОВКАТА НА ИЗБОРИТЕ И ИЗБОРНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

В работата по подготовката на изборите следва да отбележим липсата на адекватно обучение за членовете на РИК и СИК в страната.

Целите, които ЦИК беше поставила при създаването на Обучителното звено към ЦИК при провеждането на изборите за членове на Европейски парламент от Република България не бяха постигнати.

Методическите указания на ЦИК по прилагане на изборните правила не бяха предварително разпространени сред участниците в обученията от РИК и СИК, за да могат по време на обучението да са запознати и да дебатираат евентуални проблеми в новите моменти от изборния процес, а се предоставяха ден преди изборния ден - очевидно неадекватен срок за подробно запознаване с тези правила от всички членове на комисиите. В някои комисии се разчиташе на дългогодишния опит на част от членовете на комисиите, но това не беше достатъчно.

Продължителността на обученията беше крайно недостатъчна за запознаване с изискванията на новия Изборен кодекс и с решенията на ЦИК, касаещи работата на избирателните комисии. Недостига на време такова обучение да се провежда по-продължително, новият състав на ЦИК, новите моменти в цялост на изборните правила и затрудненията на ЦИК за създаването и изпълнението на дългосрочен обучителен план за съставите на избирателните комисии бяха причина за некомпетентността на част от членовете на комисиите и неефективната им работа в изборния ден.

Проблем е и текучеството, преобладаващо в СИК, което се случва дори и в изборния ден и налага постоянно обновяване и попълване на СИК с нови хора, които не са достатъчно подготвени. Това текучество и подмяна на членовете в последният момент обезсмисля обучението и поставя въпроса за решаване на проблема със създаване на професионална изборна администрация по места - РИК и СИК и въвеждане на задължителност на обучението за лица, заемащи място в съставите на комисиите. Тук следва да се задължат и партиите, коалициите и инициативните комитети, които имат право на представители в СИК да поддържат кадрови ресурс и периодично да го подготвят и обучават.

ЕКСПЕРИМЕНТА С МАШИННОТО ГЛАСУВАНЕ

На проведените избори експеримента с машинното гласуване се проведе в София, Пазарджик, Велинград и Ракитово, общо в 100 секции. Избирателите, участвали в експеримента са информирали наблюдателите ни в някои от тези секции, че това е добра възможност, която осигурява лесно гласуване. Удовлетворение са изразили и членовете на СИК, които са оценили високо улеснението в тяхната работа при отчитане на резултатите в края на изборния ден.

Системата не позволяваше да се сгреша, тъй като е невъзможно да се отбележи повече от една листа или преференция. Не може да се постави знак, различен от разрешените X или V. Не се ползва химикал и няма вероятност отбелязаният знак да излезе извън

очертанията на квадратчето и да засегне друго квадратче, което от своя страна определя бюлетината за недействителна. Няма сложност за сгъване на контролната разписка, която е с големината на фискален бон. Сигурността е защитена – машините не са в мрежа помежду си; паметта е в специален сектор, достъпна с ключ и код. Машините са мобилни.

КОНСТАТАЦИИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО В ИЗБОРНИЯ ДЕН

Най-често срещаните пропуски, нередности и нарушения в работата на СИК се изразяваха в:

- ненавременно откриване на изборния ден (закъснения от порядъка – от 15 минути до 1 час 30 минути в някои от секциите);
- непълен състав на членовете от СИК в началото на изборния ден и подмяна на членовете, което създаваше хаос в работата на комисията;
- предварително откъснати бюлетина от кочана; пропуски при откъсването на номерирания отрязък; различия при указанията от членовете на СИК, относно сгъването на бюлетината; непоставяне на втори печат върху бюлетината;
- проблеми с техническите устройства (неработещи принтери или бавно работещи; изчерпано мастило в тонерите на копирните машини; липса на хартия) Това създаваше невъзможност да се предоставят копия от протоколите с изборните резултати или непълно предоставяне на копия от страниците на протокола.
- групово броене на бюлетините от членовете на СИК и предизвикване на разпавии по между им;
- пропуски при преброяването на преференциалния вот и повторно броене, което забавяше работата и изнервяше присъстващите в изборните секции;
- допускане на голям брой грешки в протоколите и забавяне в обработката им;
- недопускане на наблюдатели в секциите по време на процеса на броене на бюлетините под предлог, че са изключително много; отказ за вписване на наблюдатели в протоколите ;
- неефективен контрол при предаването и съхраняването на изборните книжа;
- неправомерна агитация в изборния ден, изразяваща се в неправомерно разпространявани агитационни материали, агитация в близост до изборните помещения;

И на тези избори не липсваше информация за купуване на гласове, контролиран вот и злоупотреба със служебно положение.

Част от сигналите, подавани от наблюдателите, невяха разглеждани от членовете на СИК. РИК почти неизползваха електронна комуникация в изборния ден .

Изборната администрация в някои места имаше негативно отношение към гражданските наблюдатели, не познаваше техните права и отговорности и не осигуряваше възможности за качествено наблюдение.

Проблем при изборите за Европейски парламент бе големия брой наблюдатели, регистрирани от 36 неправителствени организации. Имаше съмнения и упреци към определени НПО, че са партийно обвързани с определени партии и на практика те дублират

функциите на техните застъпници и представители.

Условията и реда за участието на наблюдателите в изборите за Европейски парламент от Република България са подробно регламентирани в Изборния кодекс от 5 март 2014г. (Глава Шеста, от чл.111 до чл.116) и Решение №40-ЕП/02.04.2014г. на ЦИК. Разписването на конкретните им правомощия в изборния процес е в отговор на призивите на гражданското общество и препоръките на ОССЕ и Венецианската комисия за повече прозрачност на процесите, свързани с провеждане на избори. Дори по препоръка на международните институции наблюдателите продължават да осъществяват правомощията си дори след обявяване на изборните резултати до насрочване на следващите избори от същия вид. Целта е те да могат да наблюдават евентуален процес по оспорване на изборните резултати.

ПРЕПОРЪКИ

На база на извършеният анализ на резултатите от работата на наблюдателите за преодоляването на констатираните слабости и проблеми в изборния процес Сдружение "НОВА АЛТЕРНАТИВА" отправя следните препоръки:

1. Да се създаде постоянна професионална изборна администрация към РИК, като структурни звена на областните администрации, чрез реструктуриране и оптимизиране на администрациите в рамките на съществуващите структури и бюджети, без създаване на допълнителни тежести за бюджета.
2. Да се създаде публичен онлайн регистър на сигналите за изборни нарушения, подавани от различните участници в изборния процес, както и на резултатите от проверките по тези сигнали.
3. Да се подобри значително организацията от страна на ЦИК за провеждане на информационна кампания за разясняване на изборния процес като особено внимание се обърне на новите моменти в него.
4. ЦИК да създаде дългосрочен обучителен план за по-системно и цялостно обучение на съставите на избирателните комисии. Да се въведе задължителност на обучението за членовете на комисииите. Да се създаде публичен регистър по реда на ЗЗЛД на обучените членове на комисииите в страната и извън нея.
5. Да се усъвършенстват процедурите за регистриране на гражданските организации като наблюдатели на изборния процес в посока контрол върху професионализма, почтеността и политическата независимост на наблюдателите.
6. Да се повиши ефективността на взаимодействието между ЦИК – РИК - СИК и другите институции, участници в организацията и провеждането на изборния процес.

ПРИЛОЖЕНИЕ: 1**Разпределение на предпочитанията на гласовете в кандидатските листи от №1 до №17**

№	Партия, Коалиция, ИК	Гласове	Брой предпочитания за водача	Разпределение %	Брой предпочитания за канд с № на партията	Разпределение %
1.	БЪЛГАРСКАТА ЛЕВИЦА	11 014	2154	19,56	2154	19,56
2.	ПП ГЛАС НАРОДЕН	22 440	2449	10,91	1792	7,99
3.	ПАРТИЯ НА ЗЕЛЕНИТЕ	5 218	351	6,73	533	10,21
4.	ПП ЗЕЛЕНА ПАРТИЯ	7 989	1602	20,05	960	12,02
6.	Християндемократическа партия на България	2 964	303	10,22	260	8,77
9.	СИНЬО ЕДИНСТВО	10 786	2201	20,41	765	7,09
11.	ПП НАЦИОНАЛЕН ФРОНТ ЗА СПАСЕНИЕ НА БЪЛГАРИЯ(ПП НФСБ)	68 376	6847	10,01	6789	9,93
12.	ПП БАСТА	7 330	608	8,29	798	10,89
13.	АБВ - АЛТЕРНАТИВА ЗА БЪЛГАРСКО ВЪЗРАЖДАНЕ	90 061	17383	19,3	7512	8,34
15.	КОАЛИЦИЯ ЗА БЪЛГАРИЯ	424 037	28039	6,61	34124	8,05
17.	Коалиция КОД - Антония Първанова, Илиана Раева - ОБ, НДСВ, СДП	20 487	3831	18,7	1519	7,41

ГРАФИКА: 1

СЪТНОШЕНИЕ МЕЖДУ ПОЛУЧЕНИТЕ ПРЕФЕРЕНЦИИ (ПРЕДПОЧИТАНИЯ) НА ГЛАСОВЕТЕ ЗА ВОДАЧИТЕ НА ЛИСТИ И ЗА КАНДИДАТИТЕ С НОМЕР, СЪВПАДАЩ С НОМЕРА НА ПАРТИИТЕ И КОАЛИЦИИТЕ

